

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Sacerdotii Origine & Præstantia - Variis item Industriis, & Praxibus, quibus Sacerdotes boni ad Dei gloriam suámque & Proximi salutem promovendam sunt usi ; Malorum Qvoque Sacerdotum infelici interitu, radicibus, & remediis Cui etiam Compendium Ritualis, ea, quæ pro commodiori Sacramentorum & ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1681

Membrum 9. De ordinatione Subdiaconi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48600](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48600)

Ordines verum sint Sacramentum, atque adeò sub hoc respectu etiam *Sacri* meritò dicantur, hoc tamen loco pressius nomen *Sacri* accipitur pro tali Ordine, qui votum Continentiæ ex institutione Ecclesiæ annexum habet, & per quod Ordinati DEO & Ecclesiæ sic consecrantur, ut Matrimonium & Statum Laicalem in perpetuum evitare teneantur, ob quam causam ejusmodi Sacri Ordines inter impedimenta Matrimonium dirimentia numerantur.

C. Sic dicti, quia proximè ad S. Eucharistiam, à qua Ordo omnem Sanctitatem accipit, accedunt, Sacerdos quidem illam conficiendo, Diaconus etiam dispensando, Subdiaconus vasa sacra & materiam subministrando; & ideo ex his Ordinibus nunquam plures simul eodem die, ut in Minoribus fieri consuevit, conferuntur, sed & certa etiam interstitia ordinariè observari præcipiuntur, tum ut majori reverentia & præparatione ad eos accedatur; tum, ut tanti ministerii gratia magis æstimetur; tum ut Ordo jam susceptus exerceatur, antequam, altior suscipiatur, & ad illum promerendum pietatis & virtutum merita augeantur.

MEMBRUM IX.

DE ORDINATIONE SUB-
DIACONI.

I. **P**ro Ordinatione Subdiaconorum *d.* parentur calix vacuus *e.* cum Patena superposita *f.* Urceoli cum manutergio, & liber Epistolarum. *g.*

D. Sic dicti, quia inferiores sunt Diacono, eique instrumenta ministrant, per quæ serviat Diaconus Presbytero.

E. Quæ est partialis materia hujus Ordinis, & materiam Presbyteratus ex hoc capite distinguit à Subdiaconatus materia, quòd Presbytero calix vino instructus, non item Subdiacono offeratur.

F. Quæ itidem ob eandem causam vacua esse debet.

G. Qui est altera partialis materia hujus Ordinis juxta communem sententiam.

II. Aco-

II. Acolythis ordinatis, Pontifex reassumpta mitrâ, accedit ad sedem suam, vel ad faldistorium ad cornu Epistolæ, ubi sedens cum mitrâ, oblato sibi libro, & candela, legit quartum Graduale, vel quartum *Alleluja*, si sit infra octavam Pentecostes; interim à Choro cantatur ipsum Graduale, vel *Alleluja*. Quo finito, surgit Pontifex, deposita mitrâ, & vertitur ad Altare cantat quintam Collectam. Tum sedet, reassumptâ mitrâ, & cantatur quinta Lectio. Interim accedunt duo Capellani cum libro, & candela ante Pontificem, qui ex eo legit lectionem ipsam. Quibus dictis Pontifex revertitur ad sedem suam ante medium Altaris, & Archidiaconus versus ad ordinandos dicit:

Accedant, qui ordinandi sunt Subdiaconi.

Et Notarius unumquemque illorum vocat dicens:

N. Ad titulum Ecclesiæ. N. *h.*

N. Ad titulum Patrimonii sui. *i.*

Frater N. Professus Ordinis N. ad titulum *Papæ* pertatis. *k.*

Et sic de aliis, & quilibet vocatus dicit. *Adsum* & accedit versus Episcopum.

Debet autem quilibet ordinandorum in Subdiaconum indutus esse Amictu, non tamen super caput. *l.* Albâ & Cingulo, habere Manipulum in manu sinistra. *m.* Tunicellam *n.* super brachio sinistro, & candelam in manu dextra.

H. Tituli loco hîc intelligitur causa vel medium, quo quis se per totam vitam honestè sustentare queat, unde communiter hodie *Titulus Mensa* vocari solet. Per Ecclesiam autem propriè loquendo Beneficium Ecclesiasticum intelligitur, uti expressè Concilium Tridentinum sess. 21. de reformatione

form. c. 2. definit decernens, ne quis deinceps sæcularis Clericus, quamvis aliàs idoneus, moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines promoveatur, nisi priùs legitimè constet, eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestum sufficiat, pacificè possidere.

I. Quo nomine intelliguntur bona propria Clerici, sive illa à Parentibus acceperit, sive alio quocunque titulo legitimo compararit, dummodo sufficiant ad Clerici ordinandi perpetuam sustentationem. De quo titulo sic iterum Concilium Tridentinum sess. 21. c. 2. statuit. *Patrimonium verò vel Pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate vel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quoque priùs respecto, Patrimonium illud vel Pensionem verò ab illis obtineri, quaque à se alienare, vel abdicare non valeant, nisi aliunde ostendant se habere, unde vivere possint.*

K. Sive Professionis in approbata Religione; nam qui ejusmodi Religionem validè sunt professi, sine alio titulo ad sacros Ordines promoveri possunt, cum talis Religio alere teneatur Religiosum, atque adeò Professio loco tituli Beneficii accipiat, ut ex c. 1. disp. 70. colligitur.

III. Omnibus autem in Subdiaconos ordinandis competentibus spatio coram Pontifice stantibus, Pontifex cum mitra sedens admonet eos dicens:

Filii Dilectissimi, ad sacrum Subdiaconatus Ordinem promovendi, iterum atque iterum considerare debetis, attentè, quod onus hodie ultrò appetitis. Hac tenus enim liberi l. estis, licetque vobis pro arbitrio ad sæcularia vota transire; quòd si hunc Ordinem susceperitis, amplius non licebit à proposito resilire, sed DEO, cui servire regnare est, perpetuò famulari, & castitatem illo adjuvante servare oportebit, in, atque in Ecclesiæ Ministerio semper esse mancipatos. Proinde dum tempus est, cogitate; & si in sancto proposito perseverare placet, in nomine Domini huc accedite.

L. A voto seu promissione castitatis servandæ.
M. Unde

M. Unde colligitur, Subdiaconos hoc ipso, quod ordinantur Subdiaconatus suscipiunt, implicitè castitatem vovere.

IV. Illis tunc accedentibus, & eorum Pontifice genuflexis, Archidiaconus vocat ceteros ordinandos dicens:

Accedant, qui ordinandi sunt Diaconi & Presbyteri.

V. Quibus accedentibus, Archidiaconus ordinat eos, videlicet Diaconandos paratos Amictu, alba, cingulo, & manipulo, stolam in manu sinistra, dalmaticam super brachium sinistrum, & candelam in manu dextra tenentes, contra cornu Epistolæ Altaris, faciebus Altari versis; & Presbyterandos paratos amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, in modum Diaconi, planetam super brachium sinistrum, & candelam dextra tenentes contra faciem Pontificis, ac medium Altaris, faciebus similiter Altari versis. Quibus sic ordinatis, Pontifex mitram in capite tenens procumbit super faldistorium in superiori gradu sive plano altaris paratum, & omnes Ordinandi in locis super tapetia prosternunt se; Ministri verò, & alii astantes genuflectunt, & schola in choro Litanias, choro respondente; vel si officium fiat sine cantu, Pontifex dicit Ministris & Capellanis respondentibus.

Kyrie eleison &c.

Postquam autem dictum fuerit in Litanis,

Ut omnibus Fidelibus defunctis &c.

surgit Pontifex cum mitra ab accubitu, & se ad Ordinandos vertens, & baculum Pastoralem in manu sinistra tenens, Ordinandis prostratis manentibus dicit:

Ut hos Electos bene & dicere digneris.

Ut hos Electos bene ✠ dicere, & sancti ✠ ficare digneris.

Ut hos Electos bene ✠ dicere, sancti ✠ ficare, & conse ✠ crare digneris.

Tum iterum super Faldistorium procumbit, schola perficiente Litanias, Ut nos exaudire digneris, usque ad finem. Quibus finitis Pontifex surgens cum mitra sedet super Faldistorium ante medium Altaris, & Archidiaconus dicit alta voce:

Recedant in partem, qui ordinandi sunt Diaconi & Presbyteri.

VI. Quibus ad aliquem locum idoneum, unde Pontificem celebrantem videre possint, transeuntibus, ad ordinationem Subdiaconorum proceditur. Illis itaque coram Pontifice per ordinem in modum coronæ genuflexis, Pontifex admonet eos, dicens:

Adepturi, Filii carissimi, officium Subdiaconatus, sedulo attendite, quale Ministerium vobis traditur. Subdiaconum enim oportet aquam ad Ministerium Altaris preparare, n. Diacono ministrare, o. pallas Altaris & corporalia abluere; Calicem & patenam in usum Sacrificii eidem offerre. Oblationes, quæ veniunt in Altare, panes propositionis p. vocantur: de ipsis oblationibus tantum debet in Altari poni, quantum Populo sufficere, ne aliquid putridum in sacrario remaneat. Palla, quæ sunt in substratorio Altaris, in alio vase debent lavari, & in alio corporales palla. q. Ubi autem corporales palla lotæ fuerint, nullum aliud linteamen debet lavari, ipsæque lotionis aqua in baptisterium r. debet vergi. Studete itaque, ut ista visibilia Ministeria, quæ diximus, nitide & diligentissime complentes, invisibilia horum

Instruct. IX.

C

horum exemplo perficiatis s. Altare quidem sancta Ecclesia est ipse Christus, teste Joanne, qui in sua Apocalypsi altare aureum se vidisse perhibet, stare ante thronum, quo, & per quem oblationes Fidelium DEO Patri consecrantur. Cujus Altaris pallæ & corporalia sunt membra Christi, scilicet Fideles DEI, t. quibus Dominus quasi vestimentis pretiosis circumdatur, ut ait Psalmista Dominus regnavit, decorem induit. Beatus quoque Joannes in Apocalypsi vidit Filium hominis præcinctus zonâ aureâ, id est, Sanctorum catervâ. Si itaque humana fragilitate contingat, in aliquo Fideles maculari, præbenda est à vobis aqua celestis doctrinæ, quâ purgati ad ornamentum Altaris & cultum divini Sacrificii redeant. Estote ergo tales, qui Sacrificiis divinis & Ecclesie DEI, hoc est, Corpori Christi, dignè servire valeatis in vera & Catholica fide fundati, quoniam, ut Apostolus, omne, quod non est ex fide, peccatum schismaticum est, & extra Unitatem Ecclesie est. ideo si usque nunc fuistis tardi ad Ecclesiam, amodò beris esse assidui. x. Si usque nunc somnolenti, amodò vigiles. Si usque nunc ebriosi, amodò sobrii. Si usque nunc inhonesti, amodò casti. Quod ipse vobis præstare dignetur, qui vivit & regnat DEUS in sæcula sæculorum.

N. Id est, Diacono in Altari porrigere; nam infundens vinum & aquam in urceolos, & ad Altare portare, ad Accipiens lythos spectat, ut ex præcedenti §. colligitur.

O. Scilicet in Missæ Sacrificio, dum illi librum Evangeliorum tenet, Calicem ad Altare portat, vinum infundit & aquam &c.

P. Oblationum nomine hoc loco parvæ hostiæ, quæ Laicis distribuuntur in communiōe, intelliguntur, quales panes propositionis vocantur, eò quòd perinde ut olim docentur

veteri Testamento DEO offerri, & in Altari collocari soleant, ut Populo postea distribuantur.

¶ Quæ distinctio propterea fieri videtur, quòd Corporales Pallæ immediatè sacrum Corpus Christi, aut calicem Sanguine Christi implerum contingant, non item Mappæ Altaris, unde has etiam Laicis, non item illas licet attingere.

R. Seu Piscinam sacram, in quam etiam aliæ ejusmodi aquæ rerum benedictarum contactu consecratæ infundi solent.

S. Invisibilia tunc perfici dicuntur, si sub applicatione aut porrectione materialium & visibilium rerum, ac variarum ceremoniarum exercitio piæ cogitationes & affectus, pro quibus materia per sequentia verba subministratur, eliciantur.

T. Seu Christiani, qui, quia præ cæteris veram fidem profitentur, *Fideles DEI* quoque ante alios vocari promerentur.

V. Id est, peccato aliquo, quod verè macula animæ dicitur, scædari contingat.

X. Quia, sicut nunc per sacri Ordinis susceptionem DEO immobilitè sint consecrati, ita decet pariter, divinis potentissimè laudibus, aliisque functionibus spiritualibus se totum impendere, ut, sicut Fabri fabrilis tractant, ita Ecclesiastici negotiis ad Ecclesiam & DEI cultum pertinentibus occupentur.

VII. Deinde Pontifex accipit, & tradit Calicem vacuum cum patena vacua superposita & quem successivè manu dextera singuli tangunt, a. Pontifex dicente:

Videte, cujus Ministerium vobis traditur, ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut DEO placere possitis.

2. Hæc enim est materia saltem partialis hujus Ordinis.

4. Ex quo loco licet colligi videatur, sufficere, si solus Calix tangatur, communiùs tamen & tutiùs Filiarius & alii innocentiam patenam tangi.

VIII. Et Archidiaconus accipit, & tradit ei urceolos cum vino & aqua, ac bacile b, cum manutergio, quæ omnia similiter tangere debent. Postea surgit Pontifex, & versus ad Populum stans cum mitra dicit:

Oremus DEUM, ac Dominum nostrum, Fratres carissimi, ut super hos servos suos, quos ad Subdiaconatus officium vocare dignatus est, infundat bene & dictionem suam & gratiam, ut in conspectu eius fideliter seruiantes, predestinata Sanctis præmia consequantur, qui cum eo vivit & regnat in unitate Spiritus sancti DEUS, per omnia sæcula sæculorum.

B. Seu vasculum ad aquam ex lotionem manuum defluentem excipiendam ordinatum.

C. Quæ tamen traditio & tactio non est materia huius Ordinis, cum nec ab Episcopo fiat, nec sit unum ex præcipuis muneribus Subdiaconi, ac propterea etiam nullam specialem formam annexam habeat.

IX. Tum depositâ mitrâ conversus ad Altare Pontifex dicit:

OREMUS.

Et Ministri: *Flectamus genua.*

R. Levate.

Et mox Pontifex versus ad Ordinandos genuflexus dicit sine mitrâ:

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne DEUS, bene & dicere dignare hos Famulos tuos, quos ad Subdiaconatus officium eligere dignatus es, ut eos in Sacramento tuo sancto strenuos sollicitosque celestis militia instruas excubitores, sanctisque Altaribus tuis fideliter subministrent, & requiescat super eos Spiritus Sapientiæ, & Intellectus, Spiritus Consilii & Fortitudinis, Spiritus Scientiæ & Pietatis, & repleas eos Spiritu Timoris tui, &

in Ministerio Divino confirmes, ut obedientes facti ac dicto parentes tuam gratiam consequantur. Per Dominum &c.

X. Tum Pontifex sedens, acceptâ mitrâ, Amictum d. qui in collo Ordinandorum jacet, imponit super caput singulis, dicens:

Accipe Amictum, per quem designatur castigatio vocis, e. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. R. Amen.

D. Ab amictiendo dictum, quia caput aut collum potius amicit; unde velum super faciem Christi in Passione positum repræsentat.

E. Ut nempe multiloquium, & omnem in verbis scurrilitatem, & clamorose loquendi modum fugiat, petrusque monitum S. Pauli sequatur 2. Tim. 2. dicentis; *Tu autem loquere, quæ decent.*

XI. Tum immittit Manipulum in sinistrum brachium cuilibet, dicens:

Accipe Manipulum, per quem designantur fructus bonorum operum f. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. R. Amen.

F. Ob hanc enim causam brachio imponitur, ut ad laborandum se per illa Sponsi Cant. 8. verba excitari existimet Subdiaconus: *Pone me, ut signaculum super cor tuum: ut signaculum super brachium tuum.*

XII. Posthæc induit quemlibet tunica g.; & si tantum unica sit, immittit illam cuilibet solum usque ad scapulas, ac retrahens postremum totaliter induit, cuilibet dicens:

Tunica jucunditatis, h. & indumento lætitiæ induat te Dominus, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. R. Amen.

G. Id est, Dalmaticâ, sic dicta, quia in Dalmatia reperta, uti Gavantus p. c. tit. 19. n. 4. lit. n. ex Alcuino refert.

H. Significat hæc Dalmatica lætitiâ, quia sicut illis diebus, quibus lætiores esse solemus, variâque Festa celebramus, pulchriores plerumque vestes induimus, ita Ecclesiæ quæ quoque festivis duntaxat diebus ejusmodi Dalmaticas lætitiâ significandam usurpari concedit.

XIII. Postea accipit, & tradit omnibus libris Epistolarum *i.* manu dextera ipsum simul tangentibus, dicens:

Accipite librum Epistolarum, & habete potestatem legendi eas in Ecclesia sancta DEI tam pro vivis, quam pro defunctis, k. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. R. Amen.

i. Unde hic liber est altera partialis materia hujus Ordinis, utpote cujus contactus requiritur, & qui ab ipso Episcopo porrigitur, & propriam formam habet.

k. Id est, tam in Missa pro vivis, quàm pro defunctis, ut ei solita; nam extra Missam legi non solet hodie Epistola.

XIV. Omnibus expeditis, suggerente Archidiacono, ordinati redeunt ad sua loca, unus tamen de noviter ordinatis, tunicâ indutus, Epistolam dicet suo tempore. *l.*

l. Id est, post Collectas dictas ordinario modo.

MEMBRUM X.

DE ORDINATIONE DIACONI.

I. **S**ubdiaconis ordinatis, Pontifex reassumpto mitrâ, accedit ad sedem suam vel Faldistorium ad cornu Epistolæ, ubi sedens cum mitra, oblato sibi libro & candela legit hymnum, *Benedictus es*, vel *Alleluja* cum versu *Benedictus es*, si sit in festo Octavam Pentecostes. Interim cantatur à choro dictum